TRĂSĂTURILE PRINCIPALE ALE CONFLICTULUI TRANSNISTREAN ȘI PERSPECTIVELE PROMOVĂRII INTERESULUI NAȚIONAL AL REPUBLICII MOLDOVA

Gabriel RACOVEȚ,

student, anul I, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative

CZU: 327.5:32.001:330.16(478) gabrielracovet2@gmail.com

Republica Moldova, a declarat independența după prăbușirea URSS în 1990, însă această declarație a fost respinsă de Transnistria, declarându-și o administrație separată. Problematica limbilor oficiale din Republica Moldova a devenit foarte spinoasă și a fost, probabil, intenționat politizată. Neconcordanța cu noua politică s-a manifestat într-un mod mai vizibil în Transnistria, regiune în care etnicii slavi (ruși sau ucraineni) erau majoritari în zonele urbane. Protestele față de guvernul republican erau mai puternice aici. La recensământul din 1989, în Transnistria locuiau 40,0% români, 28,3% ucraineni, 25,4% ruși și 1,9% bulgari [1,p361]. Aceste diferențe etnice și culturale au influențat la divergențe politice și la formarea unui sentiment separatist în Transnistria. În 1992, tensiunile dintre Republica Moldova și Transnistria au escaladat într-un conflict armat, cunoscut sub numele de Războiul. Forțele armate moldovenești și cele transnistriene, susținute militar de Rusia, s-au confruntat de pe 2 martie până la 21 iulie 1992 cu privire la exercitarea controlului asupra raioanelor Camenca, Dubăsari, Grigoriopol, Rîbnița, Slobozia și orașul Tiraspol, aflate pe malul stâng al râului Nistru și orașul Bender aflat pe malul drept al râului. Războiul s-a încheiat cu înghețarea conflictului trasnistrean și intrarea în zona de conflict a forțelor rusești de menținere a păcii. Ulterior fiind creată Comisia Comună de Control și Forțele Comune de Menținere a Păcii: 3.100 de militari ruși, 1.200 de moldoveni și 1.200 de militari transnistrieni au fost dislocați în trasnistria ca contigent de menținere a păcii. În prezent, Trasnistria rămâne o regiune separatistă cu control autonom, susținută de o prezență militară semnificativă. Deși există un dialog continu între părțile implicate și eforturi diplomatice pentru a găsi o soluție, evoluția conflictului și soluționarea lui progresează lent, generând o instabilitate continuă atât pe plan administrativ-politic. Republica Moldova are mai multe interese naționale în contextul conflictului transnistrean, iar acestea sunt influențate de aspirațiile sale de reintegrare teritorială, securitatea națională și stabilitate internă. Republica Moldova consideră Transnistria că este parte a teritoriului său și doreşte să-şi exercite suveranitatea asupra acestei regiuni [2, p.290-297]. Conflictul transnistrean generează instabilitate politică și socială în Republica Moldova, împiedicând dezvoltarea economică și consolidarea instituțiilor statului, fiind astfel și o amenințare asupra securitatății interne. De-a lungul anilor, au fost inițiate mai multe soluții și pentru a găsi o rezolvare a conflictului dat. Scopul principal al Republicii Moldova este de al soluționa pe cale pașnică, în acest caz nu este nevoie de viteză sau cantitate, se vor implementa acțiuni pe timp îndelungat dacă va fi necesar, deoarece

soluționarea conflictului are nevoie de o anumită calitate pentru a fi durabilă. Unele soluții pentru soluționare pot fi obținute prin dialog și negocieri, deoarece rezolvarea conflictului necesită un dialog direct și negocieri între Republica Moldova, Transnistria și alți actori implicați. O soluție ar putea fi acordarea autonomiei Transnistriei în cadrul Republicii Moldova, cu respectarea integrității teritoriale și suveranității statului moldovenesc. Un proces de rezolvare a conflictului ar trebui să includă monitorizarea internațională și implementarea treptată a acordurilor convenite între părți [3, p.77]. Cel mai important trebuie de subliniat că orice soluție trebuie să fie rezultatul unor negocieri libere și echitabile între părți și să țină cont de interesele și drepturile tuturor celor implicați, inclusiv ale populației locale din regiune. Conflictul transnistrian a avut un impact semnificativ asupra populației și societății în Republica Moldova și în regiunea Transnistriană. El a dus la dislocarea și refugierea unui număr semnificativ de persoane din zonele afectate. Populația a fost nevoită să-și părăsească locuințele și să-și caute adăpost în alte regiuni sau chiar alte țări. Numărul maxim de refugiați s-a înregistrat pe data de 23 iulie 1992. În localitățile din partea dreaptă a Republicii Moldova s-au aflat 51484 persoane. Până pe data de 25 august curent s-au reîntors în localitățile natale 46422 persoane. Au rămas ca refugiați 5062 persoane dintre care : Bender- 1462, Dubăsari- 1203, Tiraspol- 309. Principalele motive de neîntoarcere sunt: din motive politice- 1236, casele-s distruse- 470, alte cauze- 3356 [4, p.208]. Conflictul a creat diviziune profundă în societatea moldovenească și transnistriană. Comunitățile au fost divizate pe baza etniei, limbii și apartenenței politice, ceea ce a alimentat tensiunile sociale și conflictele interne. Această fragmentare socială a împiedicat reconcilierea și reconstrucția socială. Chiar daca limba română, sub denumirea limba moldovenească face parte dintre cele trei limbi oficiale la malul stâng al Nistrului, practic nimeni nu o folosește în spațiul public. Cea mai mare problemă este însă reducerea numărului de elevi, din cauze diferite precum închiderea școlilor cu predare în română, sau aspectul demografic, analizând numărul elevilor din anul 1998 – 2016 observăm că sa redus cu 75%, numărul de elevi fiind 5.225, iar în ultima analiză, numărul elevilor este de 1.329.

În perspectiva promovării intereselor naționale ale Republicii Moldova, soluționarea conflictului transnistrian rămâne o prioritate esențială. Pentru a promova aceste interese, Republica Moldova ar trebui să continue negocierile și dialogul cu toate părțile implicate. La fel, asigurarea respectării drepturilor omului și a principiilor democratice în întreaga țară, inclusiv în regiunea Transnistriană, este, de asemenea, crucială penru promovarea intereselor naționale și pentru consolidarea statului de drept și a coeziunii sociale în Republica Moldova.

Referințe:

1. Gheorghe Cojocaru, O istorie a regiunii transnistriene din cele mai vechi timpuri până în prezent, Civitas 2007, Chișinău.
2. Saca V. Interese politice și relații politice: dimensiuni tranzitorii: Chișinău: CE USM, 2001.
3. Igor Boțan, Reglementarea transnistriană: o soluție europeană, Adept, Chișinău, 2009.
4. Nicolae Pojoga, Chestiunea refugiaților de pe Nistru din 1992, Chișinău, 1992.
5. Gheorghe Cojocaru, O istorie a regiunii transnistriene din cele mai vechi timpuri până în prezent, Civitas 2007, Chișinău, p. 361-363.

6. Igor Boțan, Reglementarea transnistriană: o soluție europeană, Adept, Chișinău, 2009, p. 71-77.
7. Oleg Serebrean, Conflictul Trasnistrian- geoistorie și geopolitică, în Confort, Chișinău, an.IV, nr.1(51), 1999, p3.
8. Roman Mihăeș, Pentru o Moldovă Europeană și Unită. Bătălia pentru Transnistria, Grafema Libris, Chișinău, 2005, p. 121-126.
9. Tămaş S. Dicţionar politic. Instituţiile democraţiei şi cultura civică. Bucureşti: Editura Academiei Române, 1996, p. 221.
10. Aurelian Lavric, Soluționarea conflictului transnistrian: O abordare prin prisma negocierilor bazate pe interese. Revista Militară. NR.1(15)/2016, pp 52-53.
11. Saca V. Interese politice și relații politice: dimensiuni tranzitorii: Chișinău: CE USM, 2001, pp. 271-273, 289, 290-297
12. Agenția Națională A Arhivelor: Chestiunea refugiaților în timpul Războiului de pe Nistru din anul 1992. Ministerul Justiției Al Republicii Moldova [citat 16 martie 2024]. În: https://arhiva.gov.md/chestiunea-refugiatilor-in-timpul-razboiului-de-pe-nistru-din-anul-1992-2/
13. Mihai Popşoi: Continuarea relaţiilor strategice cu România este prioritară pentru Republica Moldova. AGERPRES [citat 15 martie 2024]. În: https://youtu.be/c30x0kKaEyM?si=u6eoeFRin2VqbDqo
14. Situația gravă a limbii române în Transnistria. Baricada 2017 [citat 16 martie 2024]. În: https://ro.baricada.org/limba-romana-transnistria-situatia-grava/

Recomandat
***Angela COLAȚCHI**, dr., conf. univ.*